

ОНИ БРИНУ О ДЕЛУ БЕОГРАДА КОЈИ ЈЕ МАЛО КО ВИДЕО

У Београду, дужином од читавих сто двадесет километара и на дубинама до којих око не досеже, постоји град за који мало ко зна, подземни град колектора. Ако неко и помисли да је то дно града, превариће се, то је жила куцавица. Када би стала, стао би и Београд

*Лидија Баљевић,
руководилац Техничке
службе је једина жена
која је својевремено као
млади инжењер имала
храбрости и силазила са
Александром Бајесом у
„подземни град“*

ЧУВАРИ ПОДЗЕМНОГ

ПИШЕ ЗОРИЦА ДРАГОЈЕВИЋ
ФОТОГРАФИЈЕ
ЖЕЉКО СИНОБАД И АРХИВА ЈКП БВК

Да испреплетани систем канала широких као аутопут или уских да једва прође повећа мачка, стално буде у функцији, брине се екипа од четворо људи - Александар Батес, шеф одељења, Владимир Бељевић, Дејан Петковић и Боби Ћорђевић. Иако то није њихов примарни посао, иако би требало само да постављају оптичке инсталације, они су ту за све изненадне провере, отпушавања, снимања, за све оно што ми на површини не видимо или не желимо да видимо, често ризикујући живот у мрачним колекторима, пуним метана, отпадних вода и фекалија. Ко су ти људи, од чега су саздани и због чега ризикују? На та питања покушали су да одговоре инжењер Горан Станковић, човек који надгледа мрежу, и шеф одељења Александар Батес, један од најхрабријих и увек испред свих.

- У Београдском водоводу и канализацији, поред радника који у оквиру погона канализационе мреже одржавају колектор и цевне мреже, постоји и одељење за интервенције у колектору. Оно изводи захтевне послове на визуелној провери стања у колектору, постављању сензора за мерење протока воде, заједно са одељењем за детекцију кварова и испитивање канализационе атмосфере, на отклањању дефеката и снимању у колекторима.

ГРАДА

Примарна делатност им је постављање оптичких инсталација – објаснио је Станковић на почетку разговора, покушавајући да Београђанима приближи те невидљиве људе, београдске нинџа-корњаче, који раде од силаза до силаза, где је размак од осамдесет до сто метара и где имају само четрдесет минута времена да поставе инсталацију. Постављање оптичке инсталације је осавременило рад Београдског водовода и канализације, нова технологија је увезана у један систем, ради се даљински надзор црпних станица и резервоара, и све то не би тако функционисало да није ових храбрих људи.

– Одељење за постављање и одржавање инсталација одржава 2/3 наше целокупне мреже од сто двадесет километара у складу са новим технологијама. Имамо праћење и контроле рада канализационих црпних станица, водоводних црпних станица, резервоара. Нова технологија функционише тако што је увезана у један систем, где се ради даљински надзор, даљинска контрола и управљање читавим системом. Да би она радила, ми смо морали да направимо нашу мрежу, јер закуп 120 километара мреже јесте превелика инвестиција, чак и за нашу фирму. Изградња мреже нам је дала услов да пратимо нове технологије, да смањимо број људи, да имамо аутоматско управљање свим системима рада пумпи, затварачница, контрола протока воде. Пратимо како су нам попуњени, којом брзином раде цевоводи и колико су попуњени наши кишни колектори, јер ту оптику користимо и за контролу протока материја. Цео технички систем, цела наша фирма је увезана преко те оптичке мреже коју су положила ова четворица људи – без лажне скромности прича Горан Станковић, желећи да истакне допринос Одељења за постављање и одржавање инсталација фирми и Београду. Да би се мрежа поставила, потребно је изградити спољни пут, што је тешко без обзира на величину колектора.

–Прво и основно је изградња спољног пута, а то подразумева постављање носача у различитим типовима колектора. Колектори могу бити мали, где носаче и инсталацију постављају у лежећем положају по врху цеви, без обзира на то да ли има материјала или не,

Александар Бајтес (лево)
и Владимир Бељевић

Београдске нинџе: Војин Јовановић, монитер оптичких каблова у колектору, Александар Бајтес, шеф одељења, Владимир Бељевић, пословођа Одељења за интервенцију у колектору, Дејан Пејковић, возач и монитер и Боби Борђевић, техничар (слева)

Теразије највећи успех

Једна од интересантних прича је постављање оптичке инсталације кроз Теразијски тунел, на шта је Горан Станковић изузетно поносан.

–Људи не знају да кроз сам центар града постоји колектор у дужини од 1700 метара без силаза. Он је на дубини од 70 метара и жила је куцавица целог система ЈКП БВК и целог града. Један је од интересантнијих случајева јер је екипа поставила инсталацију у колектор, једини колектор на целој планети где је урађена спојница-наставак у самом колектору. Урађен је наставак на каблу од 96 влакана у самом колектору и то су урадили пионирски. Од самог микрокаблирања до израде спојница на местима где другима није успело. Немци су се чудили томе, нису могли да верују.

Шта је колектор?

Како видите све улице у Београду, тако су испод сваке улице колектори. То је град испод града. Колектор је систем, примарна канализација, све што служи за скупљање кишнице и отпадних материјала и одлив у реке. Подземни путеви који служе за пренос материјала, који нам нису потребни на површини.

где раде у ронилачким оделима, или велики колектори где на одређеним висинама постављају помоћу скела, као на грађевини – истакао је инжењер Горан Станковић.

Приликом обављања таквих радова, осим физичке спреме потребна је и психичка стабилност. Уколико је немате, онда по мишљењу Александра Батеса, шефа одељења, и не размишљајте о силаску у колектор.

– То су и висински и дубински радови у најгорим могућим условима. Ако хоћете да радите овде, прво питање на тесту јесте да ли сте клаустрофобични. Ако јесте, онда немате шта да тражите. Психичка стабилност је неопходна. Уколико имате слаб стомак, не подносити смрад, ако не знате да радите са алатом и немате храбрости, немате шта да тражите овде. Да би уопште могао да ради посао у колектору, човек мора првенствено да буде физички спреман, да буде здрав, мора да испоштује и прође психолошки тест, јер није свеједно радити у условима где има фекалних материја, где си изложен мирисима, гасовима. Наши радници раде у условима као у руднику. Сем брзе воде која је проблематична и отежава им рад у колекторима где морају да стоје, на одређеним деловима при померању материјала, долази до ослобађања метана. Због тога се ради са специјалним алатима – наглашава Батес уз напомену да одељењу фали радника.

– Ово одељење би требало да има минимум осам радника, а има их само пет (један је на површини) и они покривају територију целог града. Ми смо једини који, кад радимо, пролазимо целу дужину колектора, то је по свим сазнањима, нешто што нико никад није радио. Не раде ни професионални рониоци, они то избегавају. Све што урадимо не види се, али је град безбедан. Ми не радимо само постављање оптичке инсталације, ми смо то урадили за потребе водовода, радимо и снимања, отцепљења у колекторима различитог облика и величине. Највише их има 110 са 60 цм, они су јајастог облика, нема празних, нема финих. Мали је простор, скучен, нама је рад у том простору искључиво у пачјем ходу са алатом. Једина предност је што радимо тимски, јер ако нисте сложни – тешко је.

Увек идем испред њих, да неко не би страдао.

Рад у колекторима је рад у окружењу где увек прети опасност, да ли „само“ по здравље или и по живот, питање је спретности и обучености ових људи. Оно на шта београдске нинце наилазе када се спусте испод градских улица, слободно се може описати као сцена из хорор филма.

– На самим отворима толико смрди, да људи већ на површини немају желудац за то, отворите улаз и три метра је испарење гасова. Сваки њихов силазак и минималан губитак концентрације је опасност по живот. Слаби слух, вид, газите по води, површина је клизава, довољан је пад на главу и ако немате тим иза себе у опасности сте – прича инжењер Горан Станковић, уз признање да је и сам једва издржао смрад када се нашао на улазу у колектор. На његове речи надовезује се Батес, навикао на опасност, метан и издувне гасове, али не и на немар суграђана.

– У опасности смо увек, бар што се здравља тиче. Код Инфективне клинике, веровали или не, пливају шприцеви по води, друго доле је свет бактерија много другачији него на површини. У тим условима, а то су најтежи услови на свету, морате строго водити рачуна где и како стајете. Због свега је потребна редовна вакцинација против тифуса, хепатитиса А и Б, против кожних болести. Оно на шта наилазимо је нешто што људи на површини не могу ни да схвате: мртве краве, веш машине, велика дебла, свиње, буре од двеста литара. Изнад глава вам висе отпаци, улошци, чарапе, као у хорор филму, сваки пут кад сиђем у колектор очекујем да наиђем и на људски леш. Због тога постоји дефинисан број часова који радници могу да проведу у колектору. На Западу је то тако да једна екипа од шест људи два сата може да буде у колектору, два на површини и да то понове – помало је Александар Љут на Београђане због немара, наглашавајући да су и њихове породице навикле на ризик коме се стално излажу.

– Наше породице су то прихватиле као и сваки други посао. Није свеједно, брину, али неко и то мора да ради. Мени је то рутински посао. Где је најопасније трудим се да идем сам, колико толико сам спреман и обучен,

они нису. Увек идем први, проверим све, па тек онда дозволим да се и колеге спусте. Не желим да се хвалим, али потребно је бити лудо храбар и психички спреман да радиш тако нешто, поготово што ми нисмо прошли никакву обуку. За овај посао смо се сами обучили, а радимо га врхунски. Не дозвољавамо себи да паднемо, да нам било шта убије вољу за радом, када нам је најтеже, ми се шалимо, певамо – задовољно прича о колегама Батес, мада о условима рада и ономе што им је потребно прича са великим незадовољством.

– Ретко ко може оно што ми радимо и ретко ко се усуђује. А потребно нам је све... Да имамо сав потребан пратећи програм за безбедност, сајле за спуштање, канане, одела... јер користимо једнократна одела више пута, потребно је да имамо простор за релаксацију, а не да сами правимо справе за одржавање кондиције. То је део који би требало да буде у дневној релаксацији, да после терена имамо услове да избацимо из главе где смо били, шта смо радили, потребни смо фирми здрави и јаки, да бисмо могли да одржавамо систем – а речи шефа одељења потврђује и Горан Станковић.

– Они су врхунски професионалци, често ћете их видети да у колектору, или чим изађу из колектора, трче, раде склекове, само да би остали у кондицији да могу да обављају свој посао. Морају да имају јаке руке, јер носе бушилице, носаче, цеви, носе на леђима боце за роњење. Видео сам Ацу да је са теговима у сауни радио склекове, дау свим условима провери физичко стање, да буде сигуран у себе кад оде у мрак и подземље.

Према речима наших саговорника млади се „не грабе“ за овај посао.

– Не постоји интересовање млађих за овај посао. Неадекватно је плаћено, а јако ризично. Ово што радимо је итекако храбро, јер у нашој фирми има људи који не смеју ни да погледају у колекторе. У Земуну је пропао колектор, три зграде су утонуле, нико није имао храбрости да дође да сними камером. Наравно да сам то ја урадио – истиче Аца, како га колеге зову, не кријући да, иако је прошао и видео много, и сам има страх од две „црне рупе“ београдских колектора.

– Најопаснија тачка, по мени, је Ада Хуја. Ту од Панчевачког моста, боље речено од угла Цвијићеве и Ванзелисове улице, па до Аде Хује, имате два километра. Кад падне велика количина кише, тај колектор од 5 пута 3,5 метра напуни се водом све до цркве у Ванзелисовој. Зато је неопходно обилазити га бар три-четири пута недељно. Како нарасте ниво воде Дунава и Саве, то све улази назад и враћа се у колекторе. Колико год да има колектора, нема их довољно. Ипак, мени је најцрња тачка колектор на Белим водама у Улици Милорада Јовановића. Можете га само ноћу радити, а он је од Железника па све до црпне станице Чукарица нон-стоп пун. Замислите простор 1500 са 1500 да је пун воде. Кад ми радимо после дванаест сати ноћу, они у Железнику затворе пумпу и како вода нема где да скрене тако се пуни резервоар. Шта ви мислите колико имамо времена да урадимо сто метара простора, где имате бактерије, фекалије, пацове, отпадни материјал, ходате пачим ходом са алатом у рукама. Мало...

Због свега наведеног, у овом послу нема простора за жене, мада је било оних довољно храбрих, са јаким желуцем, које су се спустиле у колекторе. Њима Александар Батес одаје признање.

– Лидија Баљевић је једина имала храбрости у Балканској да се спусти тамо где сам и ја. Она је стручно лице и није везана искључиво за наш посао. Реално, ово није посао за жену, проблематично је што људи не да не могу да се спусте у колектор, него не могу ни да му приђу.

Специјално одељење

По свему што раде и по опреми коју имају, одељење би требало да у називу има реч „специјално“. Значило би нам када би се тако изјашњавали јер бисмо онда добили и бенефиције и побољшане услове рада. Обуку за овај посао нисмо имали, имали смо само упознавање са опремом и алатом.

Нелегални прикључци

Велики проблем систему колектора, по тврдњама Александра Батеса, представља и нелегално прикључивање на водовод и канализацију.

-То је нашим радницима само отежавајућа околност, ако имате простора за триста фекалних инсталација, а неко сагради петсто, онда то оптерети систем. Сем количине вода, пошто је Београд на две реке, на самим изливима када је повећан ниво Саве и Дунава, вода се помера и у самим колекторима и то су делови где морамо да радимо са ронилачком опремом.